

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj (spr.)
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg SSA Józef Wąsik
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa J. P. (1)

przeciwko P. P. (1) i E. P. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 16 lutego 2015 r. sygn. akt I C 2341/12 oraz zażalenia powoda na postanowienie tego Sądu z dnia 18 maja 2015 r. sygn. akt IC 2341/12.

1/ zmienia zaskarżony wyrok przez nadanie mu treści:

„I/ uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda J. P. (1) umowę darowizny i umowę ustanowienia prawa użytkowania wieczystego zawartą 2 lipca 2009 r przed notariuszem A. K. (Repertorium A (...)) w celu zaspokojenia wierzytelności powoda wynikającej z postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z 25 marca 2009 roku (sygn. akt II Ca 1737/07) do wysokości: 233 314, 24 zł (dwieście trzydzieści trzy tysiące trzysta czternaście złotych dwadzieścia cztery grosze), tytułem należności głównej, z ustawowymi odsetkami od 7 października 2014 r do dnia zapłaty oraz 122 068, 82 zł (sto dwadzieścia dwa tysiące sześćdziesiąt osiem złotych osiemdziesiąt dwa grosze), tytułem części odsetek ustawowych za okres od 25 marca 2009 r do 6 października; 2014 r.;

II / oddala powództwo w pozostałej części;

III / znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania;

IV/ nakazuje ściągnąć od każdego z pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie kwoty po 5 832, 85 zł. (pięć tysięcy osiemset trzydzieści dwa złote osiemdziesiąt pięć grosz) tytułem części opłaty od pozwu od ponoszenia której powód był zwolniony.”

V/przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokat E. G. kwotę 8 856 zł (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć złotych), w tym 1 656 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.”;

2/ oddała apelację w pozostałej części;

3/ uchyła zaskarżone postanowienie;

4/ znosi pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego i zażaleniowego;

5/ przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokat E. G. kwotę 9 963 zł (dziewięć tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt trzy złote) w tym 1 863 zł podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi

z urzędu w postępowaniu apelacyjnym i zażaleniowym.

SSA Józef Wąsik SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Sławomir Jamróg

I ACa 1373/15

UZASADNIENIE

Powód J. P. (1), wskazując jako pozwanych P. P. (1) i E. P. (1) domagał się uznania za bezskuteczną w stosunku do powoda umowę darowizny i umowę ustanowienia prawa użytkowania zawartą z dnia 2 lipca 2009r przed notariuszem A. K. w kancelarii notarialnej w K. Rep.A nr(...)na mocy której M. P. (1) darowała pozwany prawo użytkowania wieczystego działki nr (...) oraz prawo własności stojącego na niej budynku położonego w K. przy ul. (...) – w celu zaspokojenia wierzytelności powoda, wynikającej z postanowienia Sądu Rejonowego dlaK.z dnia 16 marca 2007r – sygn. I Ns 2525/02/K zmienionego postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 marca 2009r sygn. II Ca 1737/07 tj. kwoty 555.541,00 zł.

Pozwani P. P. (1) i E. P. (1) wniesli o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu podali, że są dziećmi powoda i M. P. (1), że pomiędzy powodem a M. P. (1) doszło do sądowego podziału majątku, w wyniku którego M. P. (1) uzyskała na wyłączną własność przedmiotową nieruchomość za spłatą na rzecz powoda. Ostatecznie, w toku procesu, pozwani zarzucili, że nie istnieje wierzytelność, będąca przedmiotem ochrony. Wygasła ona na skutek jej potrącenia z wierzytelnościami dłużniczki M. P. (1) nabytymi w drodze cesji od innych wierzycieli powoda.

Sąd Okręgowy w Krakowie **wyrokiem z dnia 16 lutego 2015 r, sygn.. akt IC 2341/12**, Oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania adekwatnie do wyniku sporu.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy ustalił co następuje.

Postanowieniem Sądu Rejonowego dla K.z dnia 16 marca 2007r (I Ns 2525/11/K), zmienionym postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 marca 2009r (II Ca 1737/07) dokonano podziału majątku wspólnego M. P. (1) i J. P. (1) oraz zniesienia współwłasności J. S. w ten sposób że: przyznano M. P. (1) prawo użytkowania wieczystego działki nr (...) zabudowanej budynkiem mieszkalnym przy ul. (...) w K. i zasądzono od M. P. (1) na rzecz J. P. (1) tytułem spłaty kwotę 406.303,00 zł z ustawowymi odsetkami od 25 marca 2009r a ponadto zasądzono od J. S. na rzecz M. P. (1) kwotę 284.000,00 zł z ustawowymi odsetkami od 25 marca 2009r.

Dnia 02 lipca 2009r M. P. (1) zawarła z pozwanymi (tj. dziećmi swymi i powoda) – umowę darowizny i ustanowienia prawa użytkowania, mocą której darowała każdemu z nich po 1/2 części udział w prawie użytkowania wieczystego działki nr (...) oraz w prawie stanowiącego odrębną własność budynku mieszkalnego położonego na tej działce w K. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy dla K. prowadzi księgę wieczystą nr (...). Ustanowiła jednocześnie na rzecz siebie samej prawo dożywotniego bezpłatnego użytkowania na prawie wieczystego użytkowania działki i prawie własności budynku.

W 2013r powód wszczął przeciwko M. P. (1) postępowanie egzekucyjne celem wyegzekwowania od niej kwoty wynikającej z przywołanego wcześniej postanowienia o podział majątku wspólnego, ale został zawiadomiony przez komornika pismem z dnia 22.11.2013r, że egzekucja z nieruchomości jest bezskuteczna – bo nieruchomość nie należy już do dłużniczki. Powód wniósł przeciwko M. P. (1) prywatny akt oskarżenia czyniąc jej zarzut z racji dokonanej przez nią darowizny przez którą stała się niewypłacalną. Sprawa toczyła się pod sygn. II K 1041/11/S i zakończyła się uniewinnieniem M. P. (1).

Już w trakcie trwania niniejszego postępowania dłużniczka powoda M. P. (1) zaczęła skupywać wierzytelności różnych osób przysługujące im w stosunku do powoda i pismem z dnia 17 stycznia 2014r skierowanym do niego, a zatytułowanym „oświadczenie o potrąceniu” i przedłożonym do akt przez pozwanych – poinformowała go że posiada względem niego następujące wierzytelności:

1/ nabyte umową przelewu z dnia 18 grudnia 2013r od L. W. w wysokości 43.330 zł a wynikające z orzeczenia SR w M.z dnia 15 stycznia 2013r – sygn. I Nc 3242/12, a na które składają się : kwota główna 25.000,00 zł , odsetki ustawowe od 31 marca 2009r – które na dzień 17 stycznia 2014r wynoszą 15.600 zł , oraz koszty procesu 2.730 zł,

2/ umową przelewu z dnia 15 stycznia 2014r od J. P. (2) (byłej - drugiej żony powoda) w wysokości 469.670,00 zł a wynikające z aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem J. C. dnia 16 kwietnia 2002r, w którym to akcie powód uznał swą należność względem w/w J. P. (2) w wysokości 312.000,00 zł z odsetkami od dnia 30 września 1995r, a które za okres od 17 stycznia 2010 do 17 stycznia 2014r wynoszą 152.393,00 zł.

3/ nabyte umową przelewu z dnia 17 stycznia 2014r od P. P. (1) i E. P. (2) w łącznej kwocie 8.694 zł a wynikające z orzeczeń ze spraw III Rc 499/06/K, III Rc 201/08/K, III Rc 332/10/K, III Rc 569/11,

4/ własne wierzytelności M. P. względem powoda w wysokości 8.561 zł a wynikające z orzeczeń w sprawach: IC 301/13 – SO w Krakowie, II K 1041/11/S, IVKa 581/12.

Dłużniczka oświadczyła następnie, że wskazane wyżej wierzytelności w łącznej kwocie 530.255 zł , na zasadzie art. 498 kc **potrąca** z wierzytelnością powoda wynoszącą 406.303, zł z odsetkami od 25 marca 2009r czyli łącznie kwotą 579.522 zł a pozostałą przysługującą powodowi należność w wysokości 49.267 zł ureguluje w najbliższym czasie.

Powód w odniesieniu do tegoż oświadczenia o potrąceniu – nie uznał go, twierdząc w pierwszej kolejności iż w toku postępowania ze skargi pauliańskiej nie rozstrzyga się o wysokości należności dłużnika względem wierzyciela a wskazuje jedynie iż czynność jest bezskuteczna i w stosunku do jakiej wierzytelności. Ponadto podniósł, że wymienione w piśmie pozwanych umowy przelewu są pozorne. Zakwestionował nadto skuteczność złożonego oświadczenia o potrąceniu, w zakresie w jakim miałyby ono wynikać z nabycia wierzytelności umową zawartą przez M. P. (1) z J. P. (2) z dnia 15 stycznia 2014r. Przedmiotem jej bowiem była wierzytelność przysługująca J. P. (2) w stosunku do spółki (...) sp. z o.o którą to wierzytelność J. P. (2) nabyła od J. Ś. (1) na podstawie umowy sprzedaży z dnia 20 marca 2001r. Zdaniem powoda brak jest jakichkolwiek podstaw do uznania że przywołana wierzytelność kiedykolwiek przysługiwała J. P. (2) wobec powoda. Poza tym z treści umowy z dnia 16 kwietnia 2002r wprost wynika jedynie, że powód jako dłużnik rzeczowy przeniósł na J. P. (2) własność swego udziału w nieruchomości, w celu zwolnienia z długu dłużnika osobistego tj. (...) Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowe (...) sp. z o.o, Z umowy tej bynajmniej nie wynika iżby powód zobowiązywał się on do zapłaty na rzecz J. P. (2) kwoty 312.000,00 zł z odsetkami. Podniósł też, że jego zdaniem nabycie wierzytelności przez J. P. (2) w stosunku do (...) sp z o.o. nastąpiło w trakcie trwania jego małżeństwa

z nią, a zważywszy, że uznano za nieważną jego umowę z nią o rozdzielności majątkowej – to rozporządzenie przez nią tą wierzytelnością na rzecz M. P. (1) było nieuprawnione.

W konsekwencji powód nie uznał za skuteczne potrącenie dokonane przez M. P. (1) o jakim mowa w jej oświadczeniu z dnia 17 stycznia 2014r

Pismem z dnia 2 kwietnia 2014r, M. P. (1) poinformowała powoda, że umową z tej samej daty nabyła od Z. G. i J. G. wierzytelności przysługujące cedentkom względem powoda, a wynikające z dwóch wyroków sądowych na łączną kwotę 259.279,24 zł. Dłużniczka oświadczyła, że kwotę tę **potrąca** z wierzytelnością powoda względem niej - co jej zdaniem oznacza, że w związku z wcześniejszymi potrąceniami nie jest ona już dłużniczką powoda – ale to on jest jej dłużnikiem na kwotę 125,702,71 zł . Do pisma pozwanych załączone zostały: umowa przelewu wierzytelności potwierdzona notarialnie zawarta pomiędzy Z. Ż. (1) i J. G. jako cedentami , a M. P. (1) jako cesjonariuszem , wyrok zaoczny SW w Krakowie z dnia 23 listopada 1998r I C 740/98 – zasądający od powoda na rzecz Z. Ż. (2) kwotę 36.000 zł z odsetkami oraz postanowienie SO w Krakowie z daty 22 grudnia 2008r nadający w/w wyrokowi zaocznemu klauzulę wykonalności na rzecz Z. Ż. (1) i J. G. , oraz pełnomocnictwo notarialne tej ostatniej ustanawiające jej matkę czyli Z. Ż. (1) swym pełnomocnikiem we wszystkich sprawach dotyczących jej majątku i praw, składania wszelkich oświadczeń , a także dwa wyroki SR dla K.z dnia 17.06.2013r I C 1608/11/K i II Ca 2106/13 zasądające kwoty kosztów postępowania od powoda na rzecz Z. Ż. (1) w wysokości po 2447 zł i 1200 zł, umowa notarialna z dnia 16.04.2002 zawarta przed not. J. C..

Kolejnym, kierowanym do powoda pismem z dnia 6 października 2014r M. P. (1) oświadczyła, że **potrąca** nabytą od pozwanych wierzytelność w wysokości 120.000,00 zł względem powoda a wynikająca z faktu, że powód wraz z J. P. (2) zajmował bez tytułu prawnego nieruchomości należącą do pozwanych i M. P. (1) położoną w K. przy ul. (...) w okresie od stycznia 1992r do końca grudnia 2001r. Do pisma pozwanych zostały załączone wyroki : zasądające kwotę od J. P. (2) na rzecz M. P. (3) , P. P. (1) i E. P. (1) , wyrok eksmisyjny oraz umowa cesji. W odpowiedzi na to pismo powód podniósł, że wierzytelność ta jest przedawniona bo nabyta została dopiero w październiku 2014r- a powstała na mocy wyroku z 1998r.

Objęta pozwem wierzytelność powoda względem M. P. (1) powstała w dniu 25.03.2009r.

Pomiędzy powodem a jego żoną J. P. (2) – toczy się przed Sądem Rejonowym dla K.pod sygn. I Ns 204/13/K postępowanie o podział majątku wspólnego, w którym Sąd ten wydał prawomocne już postanowienie wstępne ustalając nim iż umowa wyłączenia ustroju wspólności małżeńskiej ustawowej zawarta w formie aktu notarialnego w dniu 26 stycznia 1994r pomiędzy J. P. (1) a J. P. (2) jest nieważna z powodu jej pozorności.

Oceniając powyższe ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy przytoczył przepis art. 527 k.c. Wskazał następnie, że w niniejszej sprawie pozwani kwestionowali, w pierwszej kolejności, istnienie wierzytelności powoda, twierdząc, że na skutek dokonanych potrąceń wierzytelności dłużniczki M. P. (1), wierzytelność powoda wygasła, nie istnieje.

Zdaniem Sadu Okręgowego, aby ustalić czy istotnie wierzytelność powoda chroniona niniejszą skargą pauliańską istnieje należy przeanalizować przedstawione przez strony dokumenty stwierdzające nabywanie przez dłużniczkę M. P. (1) wierzytelności przysługujących różnym osobom względem powoda i następnie potrącenie ich z wierzytelnością powoda. Spośród przedstawionych nabytych przez dłużniczkę wierzytelności kwestionowane są przez powoda dwie, a mianowicie ta nabyta od J. P. (2) umową z 15 stycznia 2014r.w łącznej kwocie 496.670,00 zł i druga nabyta od pozwanych i jej własna dotycząca kwoty 120.000 zł z tytułu bezumownego korzystania z lokalu położonego w K. przy ul. (...) przez powoda i J. P. (2).

Jeżeli chodzi o wierzytelność nabytą od J. P. (2) to historia jej powstania i nabycia jest następująca:

Powód J. P. (1) (wówczas J. P. (1)) działając imieniem spółki z o.o. (...) czyli kredytobiorcy zawarł dnia 10.10.1990r z bankiem (...) umowę kredytu na kwotę 2.000.000.000 starych złotych (dwa miliardy). Zabezpieczeniem tej umowy była hipoteka na rzecz kredytującego banku w wysokości 2000.000.000 zł wpisana na nieruchomości stanowiącej wówczas współwłasność małżeńską powoda i jego małżonki M. P. (1) obj. Kw (...) a stanowiącej działkę położoną w K. przy ul. (...).

Na skutek niespłacania kredytu przez kredytobiorcę czyli (...) Bank (...) zbył swą wierzytelność, zabezpieczoną hipoteką na nieruchomości w/w małżonków P., a wynoszącą już wówczas łącznie 3.043.595.000 starych zł, na rzecz J. Ś. (2) – co stało się na mocy umowy przelewu z dnia 29.09.1994r. W międzyczasie powód rozwiódł się z M. P. (1). Małżeństwo to zostało prawomocnie zakończone dnia 31.07.1992r. Dnia 27.01.1994r zawarł on kolejny związek małżeński z J. P. (2) który został prawomocnie rozwiązany przez rozwód dnia 11.06.2010r. Zawarł też z J. P. (2) na dzień przed zawarciem małżeństwa tj. dnia 26 stycznia 1994r – umowę rozdzielności majątkowej małżeńskiej co do której – dwadzieścia lat później stwierdzono w postanowieniu Sądu Rejonowego – (w sprawie o podział majątku wspólnego) że jest ona nieważna z powodu pozorności.

Postanowieniem z 6.12.1995r w sprawie I Co 65/P - Sąd Rejonowy dla K.nadał wyciągowi z ksiąg bankowych nr (...)z dnia 13 grudnia 1991r klauzulę wykonalności przeciwko spółce z o.o. (...) – na rzecz J. Ś.. Wniosek o ogłoszenie upadłości spółki z o.o. (...) – został w sprawie VI U 33/95/S – oddalony. Tenże J. Ś. (1) pozwał w 2000r przed SO w Krakowie J. P. (1) i M. P. (1) solidarnie o zapłatę kwoty wynikającej z nabytej od banku wierzytelności – ale brak jest informacji aby do wydania orzeczenia w tej sprawie doszło. Dnia 30 marca 2001r – J. P. (2) ówczesna żona powoda nabyła od J. Ś. (2) przysługującą mu względem (...) sp. z o.o. wierzytelność w wysokości 304.359,50 zł wraz z zabezpieczeniami hipotecznymi oraz odsetkami przysługującymi od tej kwoty od 30 września 1995r. Zaznaczono w umowie, że J. P. ma zawartą umowę rozdzielności małżeńskiej z 26.01.1994r.

Następnie 16.04.2002r doszło do zawarcia umowy przeniesienia własności nieruchomości w celu zwolnienia z długu pomiędzy J. P. (1) a J. P. (2). W akcie tym stwierdzono między innymi, że wobec nabycia przez J. P. (2) wierzytelności od J. Ś., w księdze wieczystej (...) wpisano obciążenie tej nieruchomości na rzecz J. P. (2) w wysokości 200.000,00 zł i że wyżej opisana hipoteka powstała celem zabezpieczenia spłaty pożyczki z odsetkami udzielonej przez (...)(...)Oddział w K. – dłużnikowi (...) sp. z o.o na podstawie umowy kredytowej z dnia 17.10.1990r przy czym jedynym właścicielem wszystkich udziałów w spółce będącej dłużnikiem i równocześnie prezesem zarządu jest stawający do aktu J. P. (1). Dalej J. P. (2) oświadczyła, że na dzień sporządzania tego aktu przysługująca jej wierzytelność wynosi 357.000,00zł, że nie jest przedawniona, jest wymagalna, nie jest obciążona prawami osób trzecich i że do tej kwoty przynależy suma odsetek ustawowych liczonych od 29.09.1994r. Oświadczyła też, że zaspokojenie roszczeń od dłużnika tj. (...) sp z o.o. jest nieskuteczne wobec czego wszelkie roszczenia zostają skierowane do właścicieli nieruchomości objętej kw (...) stanowiącej zabezpieczenie spłaty wierzytelności. W akcie tym powód J. P. (1) zapewnił jednocześnie, że uznaje swoje wobec J. P. (2) zobowiązania wynikające z opisanej tym aktem wierzytelności. Jednocześnie powód zbył na rzecz J. P. (2) swój udział w nieruchomości objętej tą księgą wieczystą w wys. 1/2 części - przez co J. P. (2) zwolniła go z części długu tj. w kwocie 45.000,00 zł.

Następnie J. P. (2) tę swoją wierzytelność w wysokości 304.359,50 zł z odsetkami ustawowymi od 30.09.1995r sprzedała J. S. – umową cesji potwierdzoną notarialnie z daty 07.11.2007r Jakiś czas potem odkupiła ją od niego w niezmienionej postaci umową z dnia 28 lutego 2010r. Umową z 14 stycznia 2014r J. P. (2) zbyła tę wierzytelność na rzecz M. P. (1)

Oceniając powyższe fakty Sad Okręgowy zauważył, że umowa nabycia przez J. P. (2) wierzytelności od J. Ś. (1) z daty 30 marca 2001r - zawarta została tylko pomiędzy tymi dwiema w/w osobami. Stało się to w trakcie trwania związku małżeńskiego J. P. (2) z J. P. (1) – gdy obowiązywała umowa o rozdzielności majątkowej małżeńskiej zawarta między nimi, która, jak ustalono wyrokiem sądowym po 20 latach, była nieważna. Mamy tu do czynienia z nieważnością ze skutkiem ex tunc, co oznacza, że umowa z 16.04.2002r zdziałana została w trakcie trwania małżeńskiej wspólności ustawowej J. P. (2) i J. P. (1). Ponieważ J. P. (2) nabyła wierzytelność od J. Ś. tylko na swoje nazwisko, przyjąć należy, że wolą obojga małżonków było aby owa wierzytelność została nabyta li tylko do majątku osobistego J. P. (2). Wynika

to zarówno z treści umowy cesji wierzytelności jak i z faktu ,że na takie nabycie udzielił zgody drugi małżonek – powód, który o jej zawarciu wiedział i który później fakt nabycia przez nią tej wierzytelności per facta concludentia zatwierdził , zaakceptował – czemu dał wyraz w akcie notarialnym z 16 kwietnia 2002r – kiedy uznał swoje wobec J. P. (2) zobowiązanie, wynikające z tej właśnie nabytej przez nią wierzytelności. Gdyby małżonkowie chcieli nabyć ową wierzytelność dla siebie na współwłasność to przecież nawet przy istniejącej intercyzie, którą uważali za skuteczną, mogli to zrobić kupując wierzytelność po połowie. Nie zrobili jednak tego, bowiem ich zgodnym zamiarem było ,aby wierzytelność stanowiła składnik majątku osobistego J. P. (2). Jeżeli więc pieniądze na nabycie tej wierzytelności pochodziły z majątku wspólnego małżonków – to jest to nakład z majątku wspólnego na majątek osobisty J. P. (2).

A zatem, wywodzi dalej Sąd Okręgowy, umowa nabycia wierzytelności przez J. P. (2) była po pierwsze ważna , po drugie było to nabycie do majątku osobistego , a co za tym idzie zbycie tej wierzytelności na rzecz M. P. (1) w 2014r nie wymagało zgody powoda. Sąd wskazał, że w akcie notarialnym z 16.04.2002r , zostało podkreślone, że stronom tego aktu jest wiadomo, że egzekucja z majątku spółki z o.o. (...) jest nieskuteczna, wobec czego za zobowiązania spółki odpowiada w takiej sytuacji zgodnie z treścią przepisów kodeksu spółek handlowych (art. 299) – członek zarządu, a jedynym takim członkiem zarządu był właśnie J. P. (1) i to on jako osoba fizyczna - a nie jako prezes spółki z o.o. uznał swój dług wobec J. P. (2) bo też on jako osoba fizyczna a nie jako prezes spółki (...) stawał do aktu.

Gdyby nawet przyjąć – rozważa dalej Sąd Okręgowy – że wierzytelność nabyta przez J. P. (2) w dniu 30 marca 2001r weszła do majątku wspólnego jej i J. P. (1) – to w chwili jej nabywania czyli na dzień 30 marca 2001r wynosiła ona już: kwotę główną 304.359,50 zł wraz z odsetkami ustawowymi przysługującymi od tej kwoty od 30 września 1995r, czyli była to wówczas już kwota 854.264,83 zł. Jeżeli więc małżonkowie nabyli ją po połowie i połowa tej wierzytelności wygasła bo nabył ją sam dłużnik J. P. (1) – to J. P. (2) pozostała druga połowa czyli

$(854.264,83 \text{ zł} : 2) = 427.132 \text{ zł}.$

Dalej tak rozumując Sąd Okręgowy wskazał, że połowa kwoty głównej wierzytelności $(304.359,50 \text{ zł} : 2)$ wynosiła 152.179 zł. Od tej kwoty czyli od 152.179 zł należy doliczyć odsetki ustawowe biegnące za okres od ustania małżeństwa J. P. (2) z J. P. (1) tj. od 12 czerwca 2010r – do dnia wydania orzeczenia w niniejszej sprawie tj. do 16 lutego 2015r . Jest to kwota 92.357 zł. Łącznie więc wierzytelność tylko J. P. (2) (zbytej na rzecz M. P. (1)) na dzień wyrokowania wynosi $427.132 \text{ zł} + 92.357 \text{ zł} = 519.357 \text{ zł}$, a ponieważ jest to tylko jej połowa całej wierzytelności nabytej przez nią (przy założeniu ,że jej kupno nastąpiło do majątku wspólnego) to również zbycie tej połowy co nastąpiło przecież już po rozwodzie J. P. (2) z powodem nie wymagało jego zgody na dokonanie tej czynności.

Do tak nabytej dnia 14 stycznia 2014r – przez dłużniczkę M. P. (1) wierzytelności doliczyć należy i pozostałe wierzytelności wymienione wcześniej a nabyte przez nią w trakcie tego procesu a to:

-kwota 25.000 zł z odsetkami ust. od 31.03.2009r która na dzień wydania wyroku stanowi kwotę 43.943,15 zł (wierzytelność nabyta od L. W.)

-kwota 36.000 zł z odsetkami ustawowymi od 09.09.1995r – która na dzień wydania wyroku stanowi kwotę 171.475,15 zł (wierzytelność nabyta od Z. G. i J. G.)

-kwoty wierzytelności samej dłużniczki M. P. (1) i pozwanych : 617zł, 4600 zł , 8694 zł , 8561 zł . Razem wszystkie wierzytelności na dzień wydania wyroku (i to przy założeniu ,że wierzytelność nabyta przez J. P. (2) weszła do majątku wspólnego) to kwota 757.247,00 zł.

Wierzytelność natomiast powoda względem M. P. (1) to kwota 406.303,00 zł z ustawowymi odsetkami od 25.03.2009r – co na dzień wydania wyroku daje kwotę 715.033,00 zł. Jest ona zatem mniejsza od wierzytelność dłużniczki M. P. (1), która skutecznie potrąciła swą wierzytelność z wierzytelnością powoda na zasadzie art. 498 kc skutkiem czego wierzytelność powoda wygasła, stosownie do dyspozycji art. 498 kc.

Brak wierzytelności to brak jednej z przesłanek niezbędnych do uwzględnienia skargi pauliańskiej, która to instytucja ze swej definicji służy ochronie wierzytelności. Sąd bierze pod uwagę stan rzecz z chwili orzekania (art. 316 kc) a na dzień wydania wyroku wierzytelność powoda względem dłużniczki M. P. (1) na skutek potrącenia nie istniała.

Wierzytelność natomiast w stosunku do powoda przedstawiona przez pozwanych (wysokości 120.000 zł) a wynikająca z zajmowania przez powoda lokalu mieszkalnego bez tytułu prawnego jest zdaniem sądu przedawniona i nie może być też skutecznie potrącona. Nabyta została dopiero w październiku 2014r- jak wynika z umowy cesji a więc po upływie 10 lat od wyroku z 1998r w którym zasądzono od powoda należność z tego tytułu.

Ponieważ powództwo z naprowadzonych przyczyn zostało oddalone sąd obciążył powoda zgodnie z treścią art. 98 kpc kosztami procesu.

Postanowieniem z dnia 18 maja 2015 r, sygn. akt IC 2341/12, Sąd Okręgowy uchylił swoje postanowienie z dnia 22 lutego 2013 roku sygn. I C 2341/12 zmienione częściowo postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 6 maja 2013 roku sygn. I ACz 731/13.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy przychylił się do stanowiska powoda, iż po dacie wydania postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia doszło do zmiany okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia. Mająca być przedmiotem ochrony wierzytelność powoda wygasła wskutek potrącenia wierzytelności wzajemnych przez dłużnika M. P. (1). Skutkiem takiej oceny było oddalenie powództwa wyrokiem Sadu okręgowego z dnia 16 lutego 2015 r. Skoro roszczenie nie istnieje co zostało w sprawie udowodnione to odpadła podstawa zabezpieczenia jaką jest uprawdopodobnienie roszczenia, a to z kolei czyni wniosek o uchylenie postanowienia zabezpieczającego – uzasadnionym Jako podstawę rozstrzygnięcia Sad Okręgowy wskazał art. 742. § 1. K.p.c.

Wyrok Sądu Apelacyjnego **zaskarżył w całości apelacją powód**, zarzucając:

1/ naruszenie przepisu art. 527 k.c. przez niewłaściwą wykładnię, poprzez przyjęcie, że w postępowaniu ze skargi pauliańskiej sąd uprawniony jest do ustalenia istnienia i wysokości wierzytelności przysługującej powodowi, pomimo iż została ona stwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądu;

2/ naruszenie przepisu art. 365 i 366 k.p.c. przez błędne przyjęcie, że w toku postępowania ze skargi pauliańskiej pozwani mają możliwość wykazania, że powodowi nie przysługują dochodzone w procesie ze skargi pauliańskiej wierzytelności wobec M. P. (4) i mogą kwestionować istnienie wierzytelności stwierdzonej orzeczeniem korzystającym z powagi rzeczy osądzonej;

3/ błąd w ustaleniach faktycznych stanowiący skutek dowolności, przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, polegający na uznaniu przez sąd pierwszej instancji, iż w akcie notarialnym z dnia 16 kwietnia 2002 powód uznał swój dług wobec J. P. (2) jako osoba fizyczna, a w efekcie przedmiotem zawartej pomiędzy J. P. (2) M. P. (1) umowy z dnia 15 stycznia 2014 roku była wierzytelność wobec powoda, a nie wobec spółki (...) sp. z o.o.,

4/ błąd w ustaleniach faktycznych stanowiący skutek dowolności, przyjęty za podstawę orzekania i mających wpływ na jego treść, polegające na uznaniu przez sąd pierwszej instancji, iż wierzytelność wobec spółki (...) spółki z o.o. zbytej przez J. Ś. (4) na podstawie umowy cesji z dnia 30 marca 2001 r, zawartej z J. P. (2), weszła w skład jej majątku osobistego, a co za tym idzie zbycie tej wierzytelności przez J. P. (2) na rzecz M. P. (1) w 2014 roku nie wymagało zgody J. P. (1), podczas gdy wnikliwa i rzetelna ocena dowodów zgromadzonych w przedmiotowej sprawie do takich wniosków prowadzić nie może. Błąd ten miał istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem przyjęcie takiego ustalenia prowadziło do oddalenia pozwu.

5/ naruszenie przepisów postępowania, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, na skutek braku wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego i sprzeczności ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, przez przyjęcie, że powód nie wykazał okoliczności, na których opiera swoje roszczenia wobec pozwanych,

6/ obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na istotny wynik sprawy w postaci naruszenia art. 217 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. przez bezzasadne oddalenie na rozprawie w dniu 3 kwietnia 2014 roku, wniosku dowodowego przeprowadzenie dowodu zeznań świadka M. P. (1),

7/ obrazę przepisów postępowania w art. 328 § 2 w związku z art. 102 k.p.c. przez niewykazanie w uzasadnieniu skarżonego wyroku okoliczności, które przesądziły o nieuwzględnieniu wniosku powoda i nieobciążanie kosztami procesu poniesionymi przez przeciwników procesowych niniejszej sprawie.

Podnosząc powyższe zarzuty i argumenty powód domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Postanowienie z dnia 18 maja 2015 r **zaskarżył w całości zażaleniem pozwany**, zarzucając naruszenie art. 742 k.pc. przez błędne przyjęcie, że w sprawie odpadła przyczyna zabezpieczenia orzeczonego wobec pozwanych a polegającego na zakazie zbywania i obciążenia nieruchomości położonej w K. przy ul. (...).

Podnosząc powyższy zarzut powód domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE.

I/ Co do apelacji.

Apelacja powoda odniosła częściowy skutek.

1/ Ustalenia faktyczne Sadu I instancji, w części istotnej dla rozstrzygnięcia, są prawidłowe – Sąd Apelacyjny uznaje je za własne. Obejmują one fakty udokumentowane treścią orzeczeń sądowych, aktów notarialnych, bądź też dokumentów prywatnych. Fakt złożenia i treść oświadczeń woli objętych tymi dokumentami nie były między stronami sporne, sporne były skutki jakie poszczególne zdarzenia prawne i oświadczenia wywołały w zakresie prawa materialnego.

2/ W pierwszej kolejności należy uznać za bezzasadny zawarty w apelacji zarzut naruszenia art. 365 i 366 k.p.c. W ocenie apelującego Sąd Okręgowy bezpodstawnie przyjął, że pozwani w procesie zainicjowanym skargą pauliańską nie mogą kwestionować istnienia wierzytelności powoda, stwierdzonej prawomocnym orzeczeniem sądowym. Zarzut ten oparty jest na błędnym założeniu. Sposób obrony pozwanych w żadnym razie nie prowadzi do naruszenia powagi rzeczy osądzonej. Pozwani nie kwestionują materialnoprawnej skuteczności postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 25 marca 2009 r, którym zasądzono od M. P. (1) na rzecz J. P. (1), tytułem spłaty, kwotę 406 303 zł, z ustawowymi odsetkami. Przeciwnie sposób obrony pozwanych oparty jest na założeniu, że opisana wyżej wierzytelność J. P. (1) istniała i była wymagalna; wygasła już po uprawomocnieniu się orzeczenia na skutek potrącenia wzajemnych wierzytelności dłużniczki względem J. P. (4). Zarzucając wygaśnięcie wierzytelności, której źródłem jest orzeczenie sądowe, pozwani powołują się na okoliczności, które nastąpiły już po wydaniu tego orzeczenia. Wbrew zastrzeżeniom powoda badanie istnienia wierzytelności podlegającej ochronie jest objęte kognicją sądu rozpoznającego skargę pauliańską, a zarzut nieistnienia takiej wierzytelności, bądź też jej wygaśnięcia w całości lub w części, jest dopuszczalny w ramach badania przesłanki pokrzywdzenia wierzycieli. O pokrzywdzeniu wierzycieli można mówić tylko wtedy, gdy w dacie wydania wyroku istnieje wierzytelność podlegająca ochronie. Nie budzi też wątpliwości, że warunkiem skuteczności wyroku wydanego na podstawie art. 527 k.c. jest określenie w sentencji tego wyroku wierzytelności, której ochronie ma on służyć. Wysokość tej wierzytelności nie musi być określona kwotowo jedynie w wyjątkowych okolicznościach, np. w sytuacji, gdy chroniona wierzytelność została już stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądowym a pozwany nie zarzuca jej późniejszego wygaśnięcia w całości lub w części. W niniejszej sprawie pozwani zarzucają, że pomiędzy wydaniem prawomocnego postanowienia a wydaniem wyroku w rozpoznawanej sprawie doszło do spłacenia tej wierzytelności przez pozwaną, z tym, że spłata ta miała nastąpić przez złożenie zarzutu potrącenia. Jeśli wierzytelność wygasła już po wydaniu tytułu egzekucyjnego, dłużnik może dowieść to wyłącznie w procesie, składając powództwo przeciwegzekucyjne (art. 840§1 pkt 2 k.p.c.). Powództwo takie

stanowi środek obrony dłużnika przed egzekucją. Jednakże osoba pozwana w procesie ze skargi pauliańskiej nie jest dłużnikiem zobowiązanym do świadczenia, nie jest więc dłużnikiem w rozumieniu art. 840 k.p.c. Jej obowiązek wynikający z wyroku uwzględniającego skargę pauliańską ogranicza się do znoszenia tego, że wierzyciel uzyska zaspokojenie z przedmiotu majątkowego, który, wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wszedł do jej majątku. Osoba ta nie posiada legitymacji czynnej w procesie z powództwa przeciwegzekucyjnym. Jej jedynym środkiem obrony jest złożenie w procesie pauliańskim zarzutu zmierzającego do wykazania, że wierzyciel wobec spłaty przez dłużnika zasądzonej wierzytelności, nie jest już pokrzywdzony (spłata całkowita) lub jest pokrzywdzony w mniejszym zakresie niż twierdzi. W takiej sytuacji konieczne jest rozpoznanie przez sąd badający przesłanki skargi pauliańskiej zarzutu nieistnienia bądź częściowego nieistnienia wierzytelności, której ochrony dochodzi wierzyciel.

Dlatego też Sąd Okręgowy trafnie postąpił dokonując oceny zarzutów zgłoszonych już w toku procesu przez pozwanych. Tylko w ten sposób ich zakres odpowiedzialności może być należycie określony, w sytuacji, gdy nie mają oni wpływu na to, czy i kiedy dłużnik wystąpi z powództwem przeciwegzekucyjnym czy też nie, nie mają też żadnych instrumentów procesowych by dłużnika do wystąpienia z takim powództwem przymusić.

3/ Sąd Apelacyjny nie podziela natomiast w całości stanowiska Sądu I instancji co do skuteczności potrąceń dokonanych przez dłużnika.

W szczególności Sąd Apelacyjny nie zgadza się jakoby doszło do skutecznego potrącenia przez M. P. (5) tej wierzytelności, którą dłużniczka nabyć miała od J. P. (2). W ocenie Sadu Apelacyjnego pozwani nie wykazali w sposób nie budzący wątpliwości, że J. P. (2) przysługiwała wierzytelność pieniężna względem powoda, która następnie mogłaby być przedmiotem obrotu. Niewątpliwie Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że powód w dniu 10 października 1990 r, działając, jako przedstawiciel (...) spółki z o.o. (kredytobiorcy) zawarł z bankiem (...) umowę kredytu na kwotę 2.000.000.000 starych złotych (dwa miliardy). Zabezpieczeniem tej umowy była hipoteka na rzecz banku w wysokości 2 000.000.000 zł wpisana na nieruchomości stanowiącej wówczas współwłasność małżeńską powoda i jego małżonki M. P. (1) obj. Kw (...) a stanowiącej działkę położoną w K. przy ul. (...).

Kredyt nie został spłacony przez kredytobiorcę a Bank zbył swą wierzytelność, zabezpieczoną hipoteką, wynoszącą już wówczas łącznie 3.043.595.000 starych zł, na rzecz J. Ś. (2), na mocy umowy przelewu z dnia 29 września 1994r. Tenże J. Ś. (1), w dniu 30 marca 2001 r zawarł z J. P. (2) umowę zbycia przedmiotowej wierzytelności. Następnie, w dniu 16 kwietnia 2002 r doszło do zawarcia umowy w formie aktu notarialnego pomiędzy J. i J. P. (2). Umowę tę nazwano umową przeniesienia własności nieruchomości w celu zwolnienia z długu. W § (...) szczegółowo opisano nieruchomość objętą księgą wieczystą Kw nr (...) oraz obciążającą ją hipotekę, zabezpieczającą wierzytelność Banku wynikającą z umowy kredytowej ze spółka (...). J. P. (2) przedstawiła następnie umowy przelewu wierzytelności, określając wysokość nabytej przez siebie wierzytelności na sumę 357 000z ł. Uznając swoje zobowiązanie względem J. P. (2), jako nabywcy wierzytelności względem spółki (...) przeniósł na nią współwłasność swojego udziału w nieruchomości obciążonej hipoteką. Strony określiły wartość udziału w nieruchomości na kwotę 45 000 zł, a J. P. (2) oświadczyła, że w takim zakresie zwalnia J. P. (1) z zadłużenia. Zatem wbrew temu co przyjął Sąd Okręgowy, z treści w/w umowy w żadnym razie nie wynika, by J. P. (1) zobowiązał się do zapłaty na rzecz J. P. (2) dalszej kwoty 321 000 zł, z ustawowymi odsetkami, jako dłużnik osobisty a już w żadnym razie z treści aktu notarialnego nie sposób wyprowadzić wniosku, jakoby J. P. (1) zobowiązał się do zapłaty zadłużenia za spółkę (...), jako Prezes jej zarządu, w oparciu o przepis art. 299 k.s.h. Trzeba pamiętać, że ewentualne zobowiązanie J. P. (1), którego źródłem byłby art. 299 k.p.c. ma zupełnie inny charakter niż zobowiązanie spółki. Odpowiedzialność członków zarządu na podstawie art. 299 k.s.h. ma charakter odszkodowawczy, deliktowy. Jest to odpowiedzialność za szkodę w wysokości niewyegzekwowanej od spółki wierzytelności, będąc konsekwencją bezprawnego, zawinonego niezgłoszenia przez członka zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości. Bezprawne zachowanie oceniane jest w relacjach pomiędzy członkami zarządu a wierzycielami, którzy nie są związani wcześniej żadnym stosunkiem cywilnoprawnym. Z treści oświadczeń woli objętych aktem notarialnym z dnia 16 kwietnia 2002 r w żadnym razie nie wynika, by powód uznał względem J. P. (2), jako nabywcy wierzytelności względem spółki (...), swoją osobista deliktową odpowiedzialność. Stanowisko Sądu Okręgowego w tym przedmiocie w sposób oczywisty prowadzi do naruszenia art. 65 k.c. Z treści aktu notarialnego wynika jedynie, że pozostała kwota zadłużenia miała zostać spłacona ale na

warunkach odrębnie ustalonych przez wierzyciela z „dłużnikami”. Takie ogólnikowe stwierdzenie nie wykreowało po stronie J. P. (2) konkretnej, wymagalnej wierzytelności, która mogłaby być przedmiotem obrotu. Tak też rozumiała istotę przedmiotowej umowy sama M. P. (1), która słuchana w charakterze oskarżonej w sprawie II K 1041/11/S w dniu 9 stycznia 2012 r, podała; „prawda jest, że przeprowadziłam ze świadkiem rozmowy o odkupienie wierzytelności. Ta wierzytelność była na spółkę (...): a nie na J. P. (1), dlatego z niej zrezygnowałam” (por. protokół k. 345)..

Uzasadnione wątpliwości budzi też przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że wierzytelność względem spółki (...) nabyta od J. Ś. (1) weszła do majątku osobistego (odrębnego) J. P. (2). Zbywca wierzytelności, J. Ś. (1), słuchany w charakterze świadka w sprawie XII CPs 15/13, (k. 462 akt niniejszych) podał, że to J. P. (1) był faktycznym nabywcą wierzytelności Banku. To on zapłacił cenę zbycia, a J. P. (2) jedynie „formalnie” występowała w roli nabywcy. Jak twierdził wobec świadka J. P. (1), J. P. (2) nie miała żadnego majątku a w roli nabywcy miała występować jedynie po to, by jego pierwsza żona „nie mogła się z tego zaspokoić”. Okoliczność ta ma jednak znaczenie drugorzędne w sytuacji, gdy brak jest podstaw do przyjęcia, że na mocy umowy z dnia 16 kwietnia 2002 r J. P. (2) nabyła względem swojego ówczesnego męża J. P. (1) wierzytelność w kwocie 312 000 zł. Co za tym idzie dłużniczka M. P. (1) nie mogła wierzytelności takiej nabyć i skutecznie przedstawić jej do potrącenia z wierzytelnością powoda względem niej.

4/ Sąd Apelacyjny częściowo odmiennie niż Sąd Okręgowy ocenił skuteczność oświadczenia M. P. (1) o potrąceniu wierzytelności względem powoda z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości, zawartego w piśmie z dnia 6 października 2014 r. (pismo k. 425) Jest poza sporem, że umową z 1 października 2014 r pozwani scedowali na M. P. (1) wierzytelność przeciwko J. P. (1) o zapłatę za bezumowne korzystanie z nieruchomości położonej w K. przy ul. (...), składającej się z działki o powierzchni 6,41 arów gruntu, zabudowanej budynkiem jednorodzinny o powierzchni użytkowej 500 m², stanowiącej współwłasność pozwanych i M. P. (1). Bezsporne jest też, że wyrokiem z dnia 28 sierpnia 1996 r Sąd Rejonowy dla K.nakazał eksmisję J. P. (1) i J. P. (2) z lokalu położonego na poddaszu budynku przy ul. (...)(...)w K.. Z kolei wyrokiem z dnia 17 lipca 1998 r Sąd Rejonowy dla K.zasądził od J. P. (2) na M., P. i E. P. (2) kwotę 11 600 zł tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z w/w nieruchomości (okoliczności bezsporne objęte wyrokami Sądu Rejonowego da K. k. 427-428). Pozwani twierdzili, że powód wraz ze swoją konkubiną, później żoną, J. P. (2) zajmował przedmiotową nieruchomość przez 15 lat (1991-1996) a powodowi nie udało się wyegzekwować ani wyroku eksmisyjnego ani też wyroku zasądzającego wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z w/w nieruchomości. Z tych przyczyn pozwani musieli zdecydowali się sprzedaż wszystkich udziałów w przedmiotowej nieruchomości. Powód nie przeczył powyższym faktom, podnosił natomiast zarzut przedawnienia roszczenia a ponadto poddawał w wątpliwość jego wysokość. Pierwszy z w/w zarzutów jest uzasadniony jedynie w części. Rację mają pozwani, że na dzień 25 marca 2009 r (a ta data, jak zostanie wyjaśnione niżej, jest istotna) wciąż pozostawały nieprzedawnione roszczenia za okres od 25 marca 1999 r do 29 grudnia 2001 r. (10 letni termin przedawnienia). Sąd Apelacyjny uznał ponadto, że kwota 1000 zł, tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości przy ul. (...) w K., w oczywisty sposób nie jest zawyżona nawet, gdyby korzystanie powoda i jego ówczesnej żony ograniczyło się wyłącznie do lokalu zaadaptowanego na poddaszu budynku. Sądowi z urzędu wiadomym jest, że ulica (...) usytuowana jest w samym centrum K., blisko S., w sąsiedztwie sądów, prokuratur i wielu urzędów. Nie budzi najmniejszych wątpliwości, że czynsze najmu w tej dzielnicy są wyjątkowo wysokie. Specyficzne położenie rzeczywiście umożliwiałyby wynajęcie lokalu choćby na kancelarie prawne, z pewnością za wyższą kwotę niż przedstawione do potrącenia 1000 zł miesięcznie. Niezależnie od tego z twierdzeń pozwanych wynika, że powód dysponował całą nieruchomością a powód oświadczeniu temu nie przeczy. Powód i J. P. (2) ponoszą solidarną odpowiedzialność za bezumowne korzystanie z lokalu w okresie nieprzedawnionym, dlatego też wierzyciele (obecnie M. P. (1)) mogą dochodzić zaspokojenia w całości od każdego z solidarnych dłużników (art. 366 § 1 k.c.).

5/ Mając na względzie powyższe uwagi należało zweryfikować obliczenia Sądu Okręgowego, co do umorzenia wierzytelności będącej przedmiotem ochrony w niniejszym, procesie. Przy dokonywaniu obliczeń należało mieć na względzie przepis art. 499 k.c., z którego wynika, że potrącenia dokonuje się przez oświadczenie złożone drugiej stronie, z tym że oświadczenie ma **moc wsteczną** od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Należało też pamiętać, że dłużniczka M. P. (1) nabyła większość przedstawionych do potrącenia wierzytelności przez potrącenie

a zgodnie z treścią art. 509 § 2 k.c. wraz z wierzytelnością, będącą przedmiotem przelewu, na nabywcę przechodzą wszelkie związane z nią prawa, w szczególności roszczenie o zaległe odsetki.

Rozliczenie wzajemnych wierzytelności przedstawia się następująco.

I/ wierzytelność J. P. (1) względem M. P. (1).

1/ wysokość **406 303 zł.**

2/ wymagalność – 25 marca 2009 r.

II/ wierzytelności potrącone przez dłużnika M. P. (1) z w/w wierzytelności J. P. (1):

1/ wierzytelność nabyta od L. B. (1). (przelew – 8 grudnia 2013)

wierzytelność zasądzona nakazem zapłaty z dnia 15 stycznia 2013 r, sygn.. akt I Nc 3242/12 Sadu Rejonowego w M.

Wysokość – **25 000 zł,**

Wymagalność – 31 marca 2009 r.

+ koszty procesu – 2 730 zł.

2/ wierzytelność nabyta od P. P. (1) i E. P. (1) (przelew – 17 stycznia 2014 r).

Wysokość – **8 694 zł.**

Kwota ta to równowartość kosztów sądowych zasądzonych na rzecz pozwanych prawomocnymi orzeczeniami sądowymi. Stawały się one wymagalne w dacie orzeczenia.

3/ Wierzytelności własne.

Wysokość **8561 zł.**

Kwota ta to równowartość kosztów sądowych zasądzonych na rzecz dłużniczki prawomocnymi orzeczeniami sądowymi. Stawały się one wymagalne w dacie orzeczenia.

4/ wierzytelność nabyta od Z. G. i J. G. (przelew – 4 kwietnia 2014 r)

a/ wyrok zaoczny Sadu Wojewódzkiego w Krakowie z dnia 23 listopada 1998 (sygn.. akt IC 740/98)

Wysokość – **36 000 zł.**

Wymagalność – 1 stycznia 1996

+ koszty procesu – 2 620 zł.

b/ wyrok Sadu Rejonowego dla K.z 3 listopada 1998 r, sygn.. akt IC 1797/98/S.

wysokość – **1 300 zł.**

wymagalność – 1 stycznia 1996 r

+ koszty procesu – 184 zł.

Wyrokiem z dnia 17 czerwca 2013 r Sąd Rejonowy dla K.(sygn.. akt IC 1608/11/K) oddalił powództwo J. P. (1) przeciwko Z. Ż. (1) i J. G. powództwo o pozbawienie w/w tytułów wykonawczych wykonalności.

5/ Problem wierzytelności o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z lokalu.

Oświadczenie o potrąceniu zostało złożone 6 października 2014 r. Wysokość wierzytelności przedstawionej do potrącenia – 120 000 zł. Jest to należność za korzystanie przez powoda z nieruchomości przy ul. (...) w okresie styczeń 1992 – grudzień 2001 r.

Należało zbadać w jakiej części wierzytelność ta nie przedawniła się w dacie wymagalności wierzytelności powoda do M. P. (1) – czyli na dzień 25 marca 2009 r. Nieprzedawnione są roszczenia o bezumowne korzystanie z lokalu za okres od 25 marca 2009 do końca 2011 roku.

Art. 499 k.c. stanowi, m.in., że oświadczenie o potrąceniu ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Nabywając wierzytelności, przedstawione następnie do potrącenia, dłużniczka, jako cesjonariusz, weszła w prawa cedenta związane z tą wierzytelnością. Oznacza to, że skutek w postaci wymagalności wierzytelności, który nastąpił w określonej dacie względem jej poprzednika prawnego, określa jej sytuację prawną.

Obliczenie wysokości wierzytelności pozostałej do zapłaty, potrącenia należy dokonać w następującej kolejności.

I/ wierzytelności nabyte od Z. Ż. (1) i J. G.;

należy obliczyć odsetki ustawowe od kwoty 37 300 zł (punkty 4 a i b) za okres od 1 stycznia 1996 r do 25 marca 2009 r.

Kwota odsetek wynosi – 105 791, 42 zł.

+ należność główna 33 700 zł,

+ koszty procesu – 2 804 zł.

Suma – 142 295, 42.

Do potrącenia stosownie do treści art. 499 k.c. zgodnie z którym oświadczenie o potrąceniu ma moc wsteczną od chwili, kiedy potrącenie stało się możliwe. Obie wierzytelności były wymagalne w dniu 25 marca 2009 r i w tej dacie wierzytelność powoda umorzyła się do kwoty :

406 303 zł. – 142 295, 42 zł = **264 007, 58 zł.**

II/ Kolejno należy rozliczyć wierzytelności w przelane na dłużniczkę przez pozwanych z tytułu kosztów procesu, zasądzonych na rzecz cedentów różnymi orzeczeniami sądowymi.

Zgodnie z treścią art. 499 k.c. oświadczenie o potrąceniu odniesienie skutek, w datach, gdy wymagalne były poszczególne wierzytelności odsetkowe – o ile były wymagalne przed 25 marca 2009 r. Wymagalność roszczeń określa się datą poszczególnych wyroków, którymi zasądzono te należności. I tak przed 25 marca 2009 r zasądzono na rzecz obojga cedentów łącznie kwotę 1200 + 1220 + 1200 = **3620 zł.**

A zatem z dniem 25 marca 2009 r wierzytelność powoda względem pozwanej pomniejszyła (przez umorzenie wskutek potrącenia) o kolejną kwotę:

264 007, 58 zł. – 3520 zł = **260 487, 58 zł.**

Od tej kwoty zaczęły biec odsetki ustawowe.

III/ Kolejną wierzytelnością do rozliczenia jest ta którą M. P. (1) nabyła od L. B. (1). Potrącenie tej wierzytelności stało się możliwe z dniem 31 marca 2009 r, gdyż wówczas stała się ona wymagalna, a wierzytelność powoda była wymagalna już wcześniej.

Wysokość odsetek ustawowych od pozostałej należności powoda na dzień 31 marca 2009 r to kwota **556, 66 zł**. Zatem wierzytelność nabyta od L. B. (2) musi zostać rozliczona, co kwoty 556, 66 zł z ustawowymi odsetkami oraz (pozostałość) z należnością główną.

$260\,487,58\text{ zł} + 556,66 = 261,044\text{ zł}$.

$261044\text{ zł} - 25000\text{ zł} - 2\,730\text{ zł} = \mathbf{233.314, 24\text{ zł}}$.

Nadzień 31 marca 2009 r wierzytelność powoda względem M. P. (1) wynosiła właśnie w/w kwotę – bez odsetek ustawowych.

III/ Dalsza część wierzytelności z tytułu kosztów procesu nabyta od pozwanych przez M. P. (1).

Kwoty i wymagalność:

120 zł – w dniu 20 maja 2009 r.

120 zł – w dniu 19 listopada 2019 r,

4 834 – w dniu 1 grudnia 2011 r.

Suma: **5074 zł**.

Na dzień 1 grudnia 2011 r odsetki ustawowe od pozostałej do zapłaty kwoty wierzytelności powoda 233 314, 24 zł. liczone od dnia 1 kwietnia 2009 r. wynosiły zł. Kwota tych odsetek musi zostać pomniejszona o pozostałą do zapłaty wierzytelność z tytułu kosztów procesu:

$80\,937,67\text{ zł} - 5074\text{ zł} = \mathbf{75\,863,67\text{ zł}}$.

Oznacza to, że na dzień 1 grudnia 2011 roku wierzytelność podlegająca ochronie wynosiła:

233.314, 24 zł – należność główna

75 863,67 zł odsetki ustawowe.

IV/ Kolejno potrąceniu ulega wierzytelność własna dłużniczki w wysokości **7217 zł**,

Jest to suma wierzytelności z tytułu zasądzonych od powoda na rzecz dłużniczki kosztów procesu **wymagalna** w dacie ich zasądzenia, tj. w dniu: 20 marca 2012 – koszty w wysokości 672 zł. (wyrok w sprawie IIK 1041/11/S) oraz w dniu 16 stycznia 2013 r – koszty procesu w kwocie **7217 zł**, wyrok w sprawie IC 301/13 (okoliczność niezaprzeczona przez pozwanego). Potrącenie w tym przypadku odniosło skutek w dacie wymagalności obu wierzytelności, Na dzień wymagalności drugiej wierzytelności dłużniczki (**16 stycznia 2013 r**) wierzytelność powoda wynosiła:

Na dzień wymagalności drugiej z w/w wierzytelności wierzytelność wzajemna powoda (podlegająca ochronie) wynosiła.

233 314, 24 zł – należność główna

110 100, 14 zł (115 174, 14 zł. – 5074 zł) – odsetki ustawowe.

Należność powódki potrącono z odsetek ustawowych.

(Kolejne 672 zł, uznano potrącenie za nieskuteczne – pozwana nie wskazała daty wymagalności tej wierzytelności)

$110\,100,14\text{ zł} - 7217\text{ zł} = \mathbf{102\,883,14\text{ zł}}$.

V/ Ostatnia pozycją do potrącenia jest kwota 33 000 zł, tytułem wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w okresie od 25 marca 2009 do końca 2011 roku, kiedy to nieruchomość została sprzedana – jako wierzytelność przelaną na pozwaną. Wymagalność tej wierzytelności należy określić na datę oświadczenia o potrąceniu tj. 6 października 2014 r. – wcześniej J. P. (1) nie był wzywany o zapłatę. Reguły wymagalności są tu inne przy czynszu najmu – nie jest to świadczenie okresowe. Roszczenie przedawnia się z upływem 10 lat, staje się wymagalne z datą wezwania o zapłatę.

Na dzień 6 października 2014 r wierzytelność powoda wynosi:

233 314, 24 zł – należność główna

155 068, 82 zł (167 359, 82 zł – 5074 zł – 7217 zł) – odsetki ustawowe

Kwotę 33 000 zł odejmujemy od odsetek ustawowych.

155 068, 82 zł – 33 000 zł. **122 068, 82 zł.**

Taka kwota odsetek od sumy głównej pozostaje do zapłaty na dzień ostatniego potrącenia – 6 10 2014.

Ogólnie więc **wierzytelność, która pozostaje do ochrony** w niniejszym procesie to:

kwota należności głównej **233 314, 24 zł** z ustawowymi odsetkami od dnia 7 października 2014 r oraz kwota **122 068, 82 zł**. tytułem części odsetek ustawowych za okres od 25 03 2009 r do 6 października 2014 r.

Powyższe obliczenia zostały dokonane przy użyciu dostępnych powszechnie kalkulatorów obliczania odsetek ustawowych. Efekt obliczeń uwzględniono zmieniając wyrok Sądu I instancji w sposób wskazany w punkcie 1 niniejszego wyroku. Adekwatnie do wyniku sprawy zmieniono również orzeczenie o kosztach procesu znosząc je wzajemnie między stronami. Podstawę rozstrzygnięcia Sadu Apelacyjnego w tej części stanowi przepis art. 386 § 1 k.p.c.

W pozostałe części Sad Apelacyjny oddalił środek odwoławczy, jako bezzasadny, biorąc podstawę przepis art. 385 k.p.c. (punkt 2 wyroku).

W uwzględnieniu zażalenia uchylono zaskarżone postanowienie (punkt 3 wyroku). Ponieważ powództwo zostało uwzględnione w części, przesłanki z art. 742 k.p.c. nie ziściły się a zabezpieczenie roszczenia powoda pozostaje aktualne w granicach czasowych z art. 754¹ k.p.c.

Ostateczny wynik postępowania uprawniał Sąd Apelacyjny do zniesienia między stronami kosztów postępowania apelacyjnego i zażaleniowego, na zasadzie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c.

SSA Józef Wąsik SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Sławomir Jamróg